

Aðlögun innflytjenda á Norðurlöndunum

Yfirlit

- Stutt kynning á Nordregio
- Markmið skýrslunnar
- Aðferðir og tölfræði
  - Ólíkir hópar innflytjenda
- Niðurstöður:
  - Stjórnsýsla og ábyrgð á málaflokknum
  - Stefnumótun í aðlögun innflytjenda
  - Aðlögunarnám innflytjenda
  - Tungumálakennsla
- Aðlögun afkomenda innflytjenda
- Umræður og spurningar

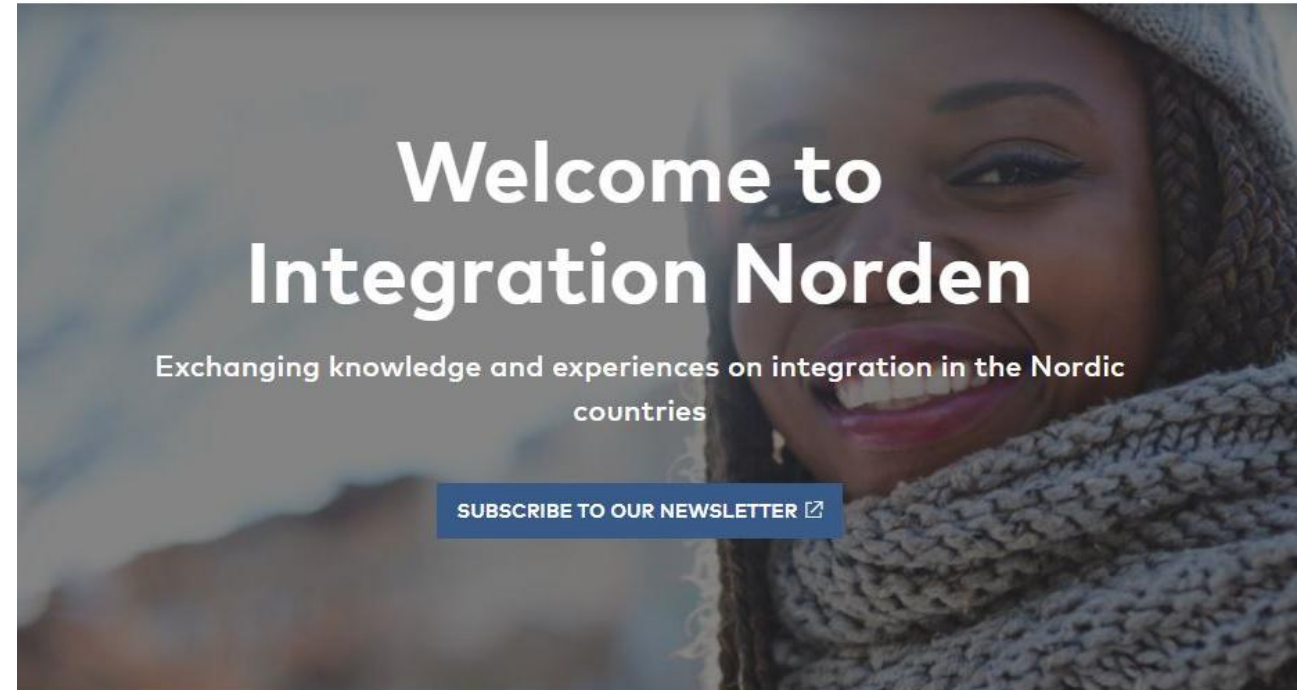
Nordregio

- Óháð rannsóknarstofnun, stofnuð 1997 af **Norrænu ráðherranefndinni** og er ætlað að styrkja þekkingargrunn á sviði byggðastefnu
- Brúar bilið á milli stefnumótunnar og rannsókna til stuðnings **Norrænu samstarfsáætluninni um byggðapróun og skipulagsmál og Framtíðarsýnar okkar 2030**
- Okkar hlutverk er að færa stefnumótendum og fagfólki þá **þekkingu, verkfæri og innsýn** sem þarf til að takast á við samfélagslegar áskoranir

Norrænt samstarf um aðlögun

- Samstarfsáætlun Norrænu ráðherranefndarinnar um aðlögun flóttafólks og innflytjenda
- Markmið: miðlun þekkingar milli ráðuneyta, stofnana, sveitarfélaga og frjálsra félagasamtaka á Norðurlöndum
- Samstarfsverkefni Nordregio og Norrænu Velferðarmiðstöðvarinnar
- www.integrationnorden.org

Latest news

SORT AREA:

EDUCATION HONOUR BASED VIOLENCE HOUSING IMMIGRATION & DEVELOPMENT INTEGRATION SO

Markmið skýrslunnar

- Yfirlit og samanburður á hvernig Norðurlöndin standa að aðlögun innflytjenda og flóttafólks
- Gagnleg heimild fyrir stjórnvöld, stefnumótendur, fagfólk, fræðimenn, fjölmiðla og aðra sérfræðinga
- Stefna í málefnum innflytjenda síbreytileg, skýrslan verður næst uppfærð í október 2026

Policy frameworks for migrant integration in the Nordic countries 2025 – an overview

Uppbygging skýrslunnar

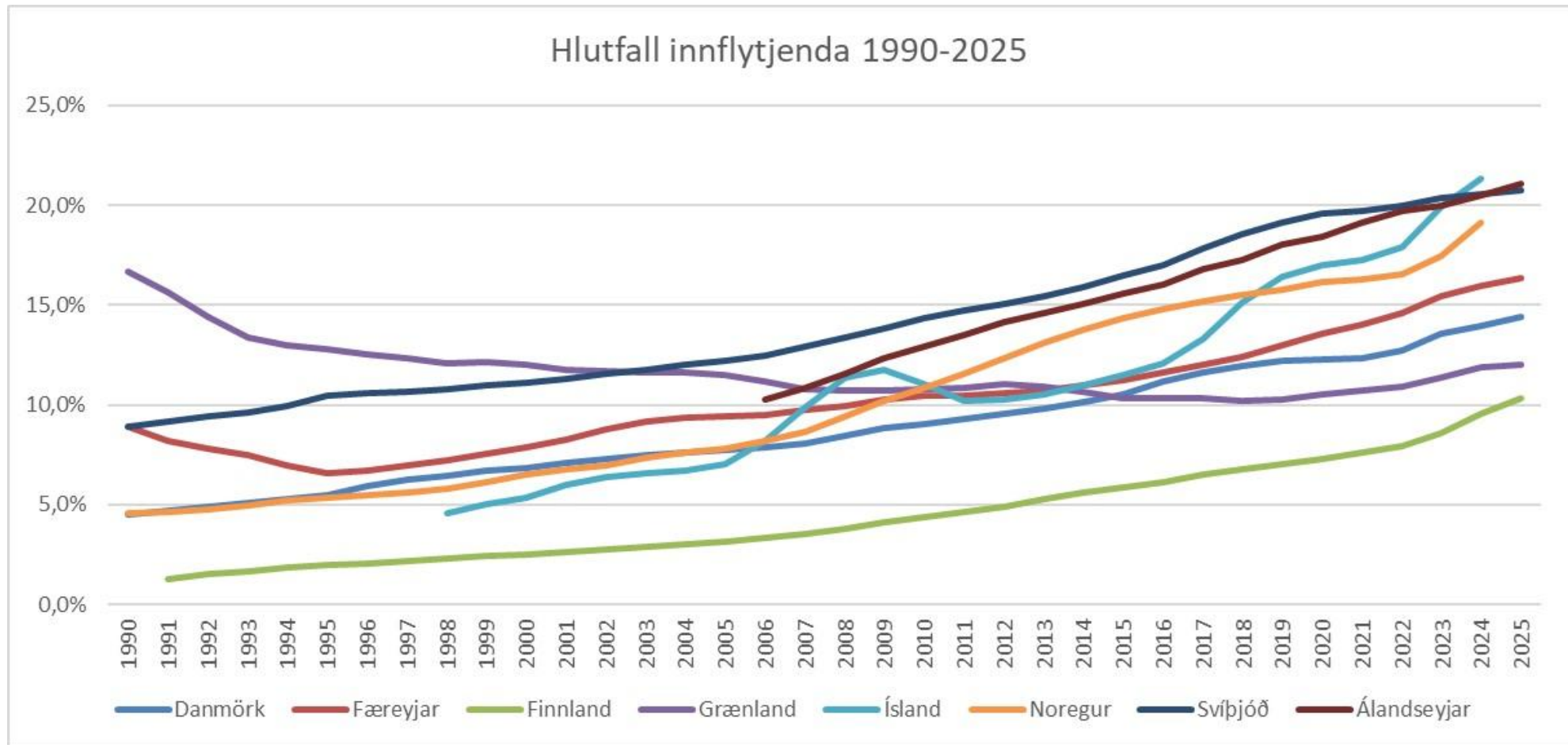
1. Kynning og bakgrunnur
2. Helstu tölur um innflytjendur
3. Yfirlit frá hverju landi:
  - **Stjórnsýsla og ábyrgð á málaflokknum**
  - **Helstu stefnur í aðlögun innflytjenda**
  - Umsækendur um vernd frá Úkraínu
  - **Aðlögunarnámskeið**
  - **Tungumálakennsla**
  - Búsetuúrræði
  - Félagsleg aðstoð og fjárhagslegur stuðningur
  - Heilsugæsla og skólar
4. Samantekt

Aðferð

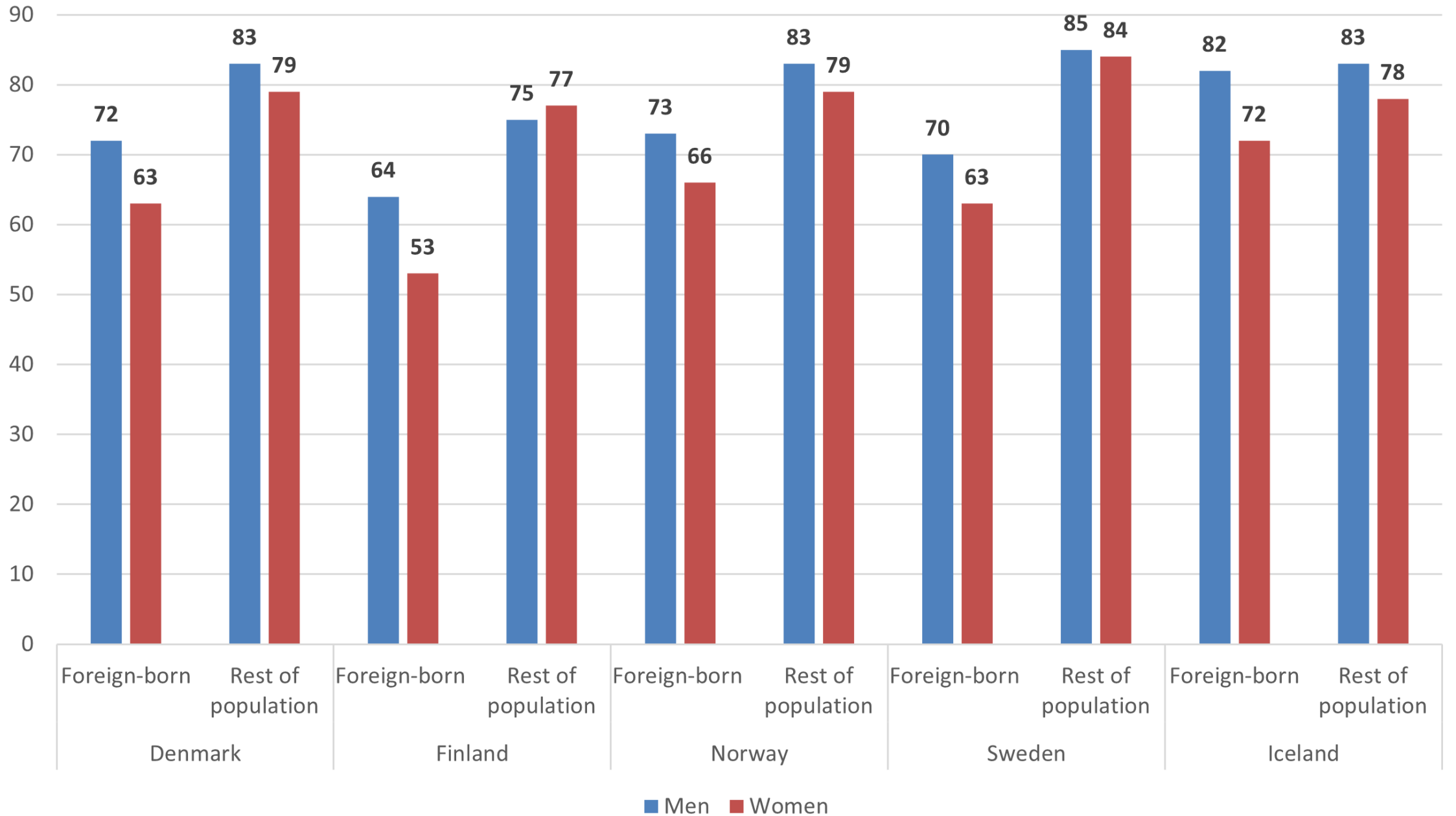
- Heimildavinna:
  - Opinberar stefnur, lagarammar og önnur opinber skjöl
  - Vefsíður og upplýsingaveitur stjórnvalda
  - Skýrslur
- Viðtöl og skriflegt samráð við sérfræðinga
  - Meðlimir stýrihópsins eða einstaklinga sem þau tilnefndu
- Norræni tölfraeðigagnagrunnurinn
  - Tölur og gögn um innflytjendur

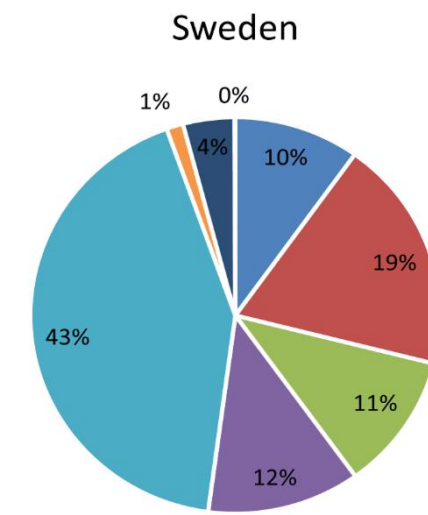
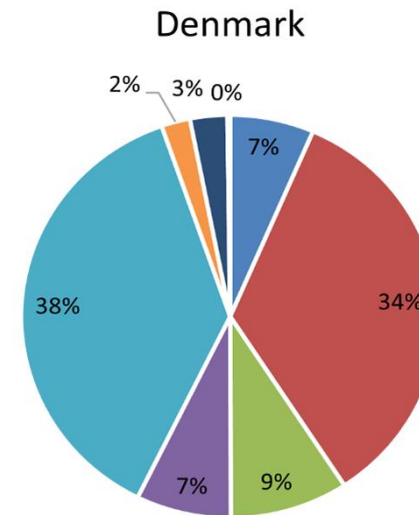
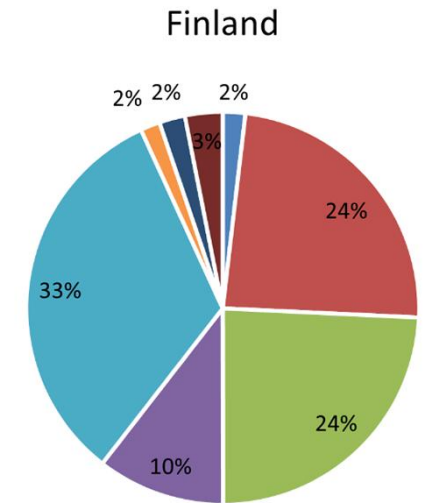
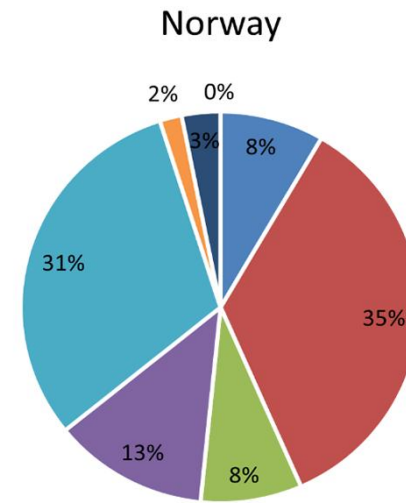
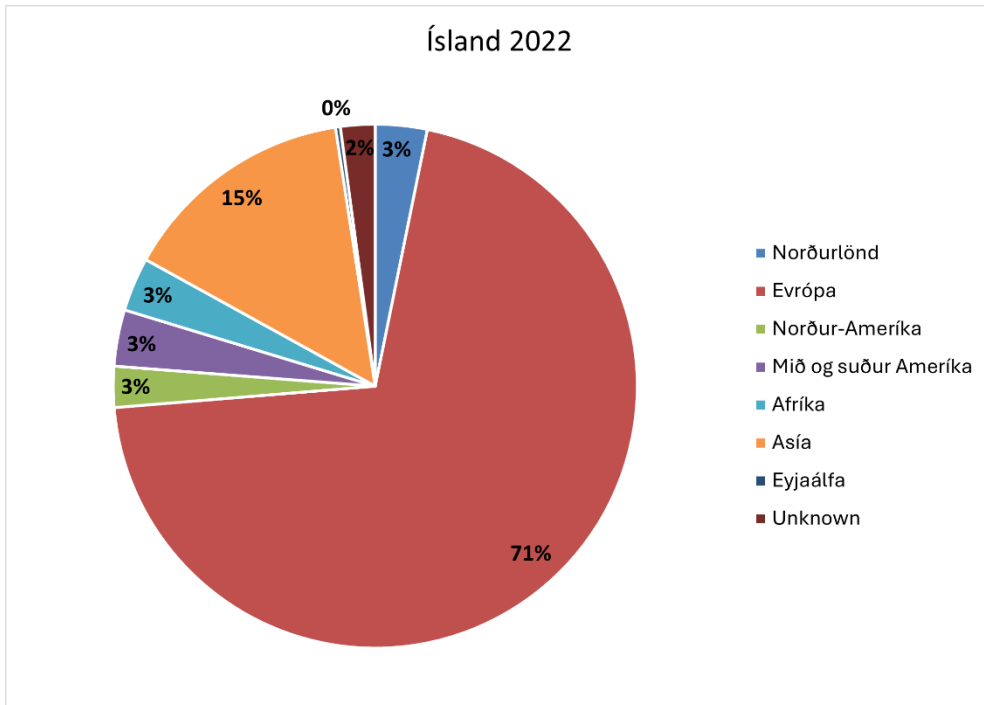
Tölur um innflytjendur

Employment rate by sex and background 2021

Bakgrunnur innflytjenda 2022

Stjórnarsýsla og ábyrgð

- Ráðuneytin móta stefnu, lög og fjármagn
- Stofnanir: sinna umsóknum, dvalarleyfum, móttöku, endursendingum
- Sveitarfélög: sinna einstaklingsmiðaðri þjónustu, s.s. húsnæði, menntun, félagsþjónustu, tungumálakennslu og aðlögunarnámskeiðum

Stefnubreytingar í aðlögun á Norðurlöndunum

- Danmörk, Finnland, Noregur og Svíþjóð hafa tekið upp strangari innflytjenda- og aðlögunarstefnu síðustu ár
- Ísland: engar stórar breytingar enn, ný stefna 2025–2038 í vinnslu
- Almenn stefnubreyting frá réttindamiðaðri nálgun yfir í skyldumiðaða nálgun
- Finnland og Svíþjóð: megináhersla á persónulega ábyrgð innflytjenda
- Noregur: stuðningur og skýrar væntingar
- Danmörk: að einstaklingar verði sjálfbjarga innan eins árs

Aðlögunarúrræði á Norðurlöndunum

- Öll stóru Norðurlöndin nema Ísland hafa formleg aðlögunarúrræði fyrir innflytjendur og flóttafólk

Meginstoðir aðlögunarúrræða:

- Vinnumarkaðstenging
- Tungumálanám
- Samfélags- og borgaravitund

Aukin áhersla á atvinnuþátttöku

- Danmörk: 37 klst. vinnuskylda á viku í Introduction Programme.
- Noregur: minnst 15 klst. vinnutengd virkni á viku eftir 3 mánuði.
- Löndin fjögur hafa á síðustu árum aukið áherslu á atvinnumiðuð úrræði.

Danmörk: Introduction Programme

- Atvinnumiðað úrræði fyrir flóttafólk og fjölskyldumeðlimi þeirra eldri en 18 ára
- **Meginþættir prógrammsins:**
  - Starfsþjálfun og starf með styrk
  - Dönskukennsla
- **Skipulag og framkvæmd**
- Sveitarfélög:
  - Gera bindandi samning við flóttafólk innan 1 mánaðar frá dvalarleyfisveitingu
- Lengd:
  - Markmið að fólk sé orðið sjálfbjarga á vinnumarkaði innan 1 árs, en heimilt að framlengja til 5 ára
- Fjárhagsstuðningur:
  - Bætur frá Vinnumálaráðuneytinu skilyrtar virkri þátttöku

Finnland: Integration Programme

- Einstaklingsmiðað úrræði fyrir flóttafólk og fjölskyldur þeirra, atvinnuleitendur, einstaklinga sem hafa þegið félagsbætur til lengri tíma, og einstaklinga á svokölluðum umönnunnarbótum
- **Meginþættir prógrammsins:**
  - Tungumálanám og læsi
  - Samfélagsfræðsla
  - Hæfniþróun
  - Ráðgjöf fyrir frumkvöðla
  - Atvinnuleiðsögn

Finnland: Integration Programme

Skipulag og framkvæmd

- Sveitarfélög:
  - Ábyrg fyrir hönnun og framkvæmd aðlögunaráætlunar fyrir hvern og einn
  - Samstarf við atvinnulífið og borgarasamtök
- Lengd:
  - Fyrsta aðlögunarnámsleiðin er allt að 1 ár
  - Heildarlengd 2 ár með mögulegri framlengingu
- Fjárhagsstuðningur:
  - Réttur til atvinnuleysisbóta eða félagsaðstoð er háður þátttöku
  - Skerðing bóta við óvirkni í námsleið

Noregur: Introduction Programme

- Fullt starf (full-time) og einstaklingsmiðað úrræði fyrir flóttafólk, einstaklinga með dvalarleyfi á grundvelli mannúðarsjónarmiða og einstaklinga sem hafa fengið sjálfstætt dvalarleyfi vegna ofbeldis í nánú sambandi
- Markhópur: 18-60 ára

Meginþættir prógrammsins:

- norskunám
- samfélagsfræði
- undirbúningur fyrir vinnu eða frekara nám

Skyldunámskeið

- Allir sitja námskeið í valdeflingu
- Foreldrar með börn <18 ára sitja foreldranámskeið

Noregur: Introduction Programme

Skipulag og framkvæmd

— Sveitarfélög:

- þurfa að bjóða úrræðið í fyrsta búsetusveitarfélagi
- Skýrari lagarammi um hlutverk sveitarfélaga frá 1.jan 2026

— Lengd:

- Frá 3 mánuðum til 4 ára, fer eftir menntun og fyrri starfsreynslu
- Menntaðir þátttakendur 3-6 mánuðir, lengjanlegt til 1 árs.

— Fjárhagsstuðningur:

- Fjárhagsstuðningur flóttafólks bundin þátttöku
- Þátttakendur fá greidd laun á meðan námsleið stendur
- Dregið er af launum við óútskýrðar fjarverur

Svíþjóð: Establishment Programme

- Atvinnumiðað úrræði fyrir nýlega komna flóttamenn og fjölskyldur þeirra
- Hannað til að hraða aðlögun, koma einstaklingnum hratt á vinnumarkaðinn
- Markhópur: 20–65 ára

Meginþættir prógrammsins

- Byggja hæfni og sjálfsbjargargetu
- Samhæfð og einstaklingsmiðuð þjónusta:
  - atvinnuleit og starfsþjálfun
  - SFI (sænskunám)
  - samfélagsfræðsla
  - fag-/háskólanám, starfsnám, hæfnivottun
  - stuðningur við frumkvöðlastarfsemi

Svíþjóð: Etableringsprogrammet

Skipulag og framkvæmd

- Vinnumálastofnun Svíþjóðar:
  - hannar og stýrir prógramminu; mótar einstaklingsáætlun.
- Sveitarfélög:
  - sjá um tungumálanám, samfélagsfræðslu og félagsþjónustu.
- Lengd:
  - allt að 24 mánuðir, innan 36 mánaða glugga frá útgáfu kennitölu.
- Fjárhagsstuðningur:
  - greiddur meðan á þátttöku stendur

Þátttökuskylda

Þátttökuskylda eftir löndum

- Danska kerfið: Skyld fyrir flóttafólk og dvalarleyfishafa á grundvelli fjölskyldusameiningar sem fá bætur.
- Finnland: Skyld fyrir atvinnuleitendur, flóttafólk og fjölskyldur, langtíma félagsþega og þá sem fá umönnunarbætur
- Noregur: Skyld fyrir 18–60 ára með alþjóðlega vernd, kvótaflóttafólk og þá sem fá dvalarleyfi á mannúðargrundvelli.
- Svíþjóð: Þátttaka frjáls, en sterkur hvati til þátttöku.

Fjárhagsstuðningur bundinn virkni

- Í löndunum fjórum eru bætur skilyrtar við þátttöku.
- Bætur geta verið skertar við óstundvísi eða brot á áætlun.
- Aðlögunarnámskeiðin eru því bæði stuðningskerfi og eftirfylgnitæki.

Tungumálanám

- **Danmörk:** Ókeypis dönskunám jafnvel fyrir vinnumarkaðsinnflytjendur utan Evrópu; skylda fyrir flóttafólk/fjölskyldusameiningu og tengt bótarétti.
- **Noregur:** Vinnumarkaðsinnflytjendur greiða sjálfir; tungumálaskylda tengist varanlegu dvalarleyfi og ríkisborgararétti.
- **Finnland:** Ekki formlega skylt; hluti einstaklingsáætlunar fyrir einstaklinga með gilt dvalarleyfi.
- **Svíþjóð:** SFI er ókeypis fyrir 16+ með dvalarleyfi og kennitölu; frjáls þátttaka en umbætur í vinnslu sem gera námið skyldubundið fyrir suma hópa
- **Ísland:** Ríkið styrkir fræðslumiðstöðvar; endurgreiðslur fyrir flóttafólk, atvinnuleitendur og í gegnum sum stéttarfélag; stefnt að bættu aðgengi og stuðningi.

Afkomendur innflytjenda

- Fræðilegt yfirlit frá 2025 um hvernig afkomendum innflytjenda á Norðurlöndunum farnast á vinnumarkaði.
- Afkomendur innflytjenda er fjölbreyttur hópur
- Afkomendur innflytjenda standa betur fjárhagslega en foreldrar þeirra
- Atvinnuleysi, lægri laun, störf sem ekki samræmast menntun er algengara meðal afkomenda innflytjenda en afkomenda innfæddra.
- Fordómar í ráðningarferlum stór þröskuldur

Working paper

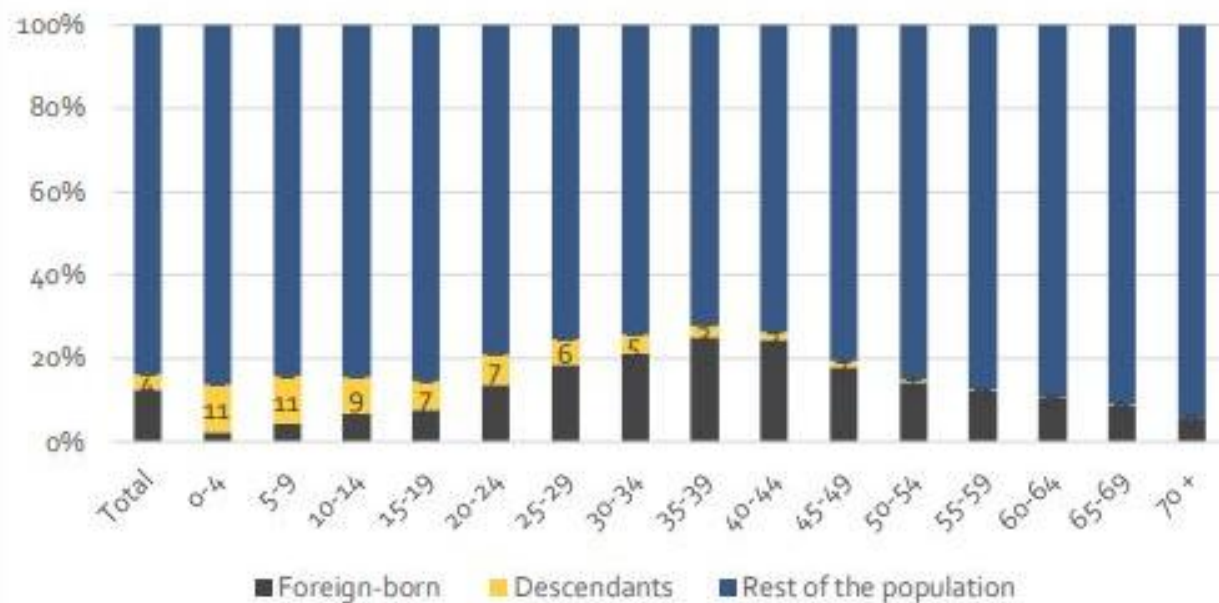
Labour Market Integration of Migrants' Descendants in the Nordic Countries

A Scoping Literature Review

Debora Pricila Birgier, Hjördis Guðmundsdóttir and
Maja Brynteson

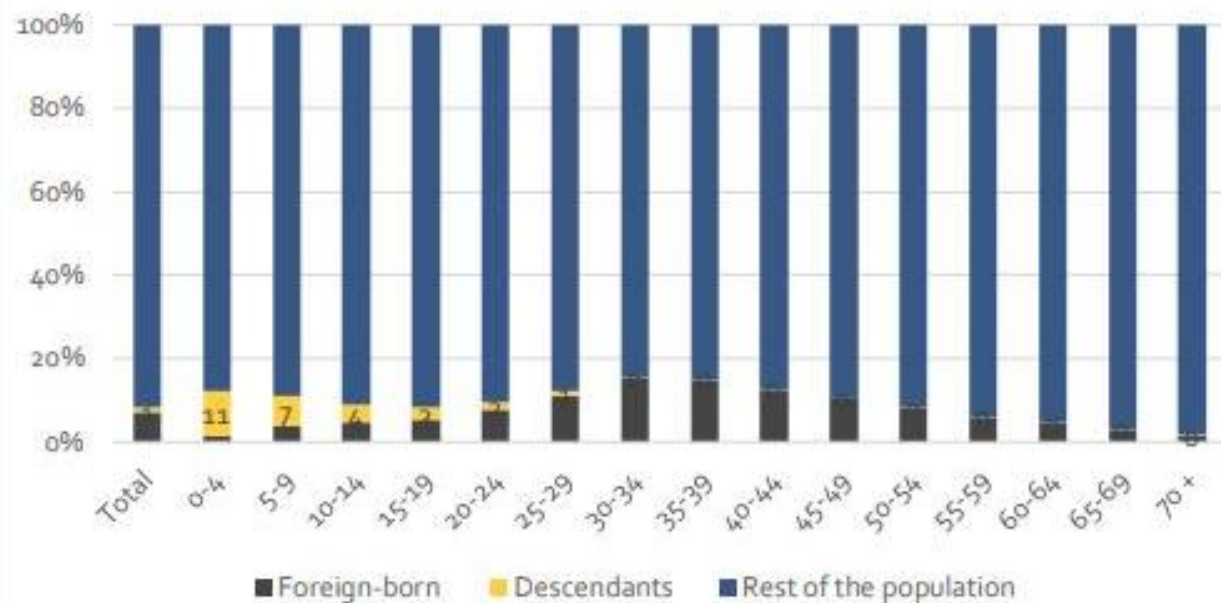
Denmark, 2025,

Total population, 5992734, of which 219306 are descendants

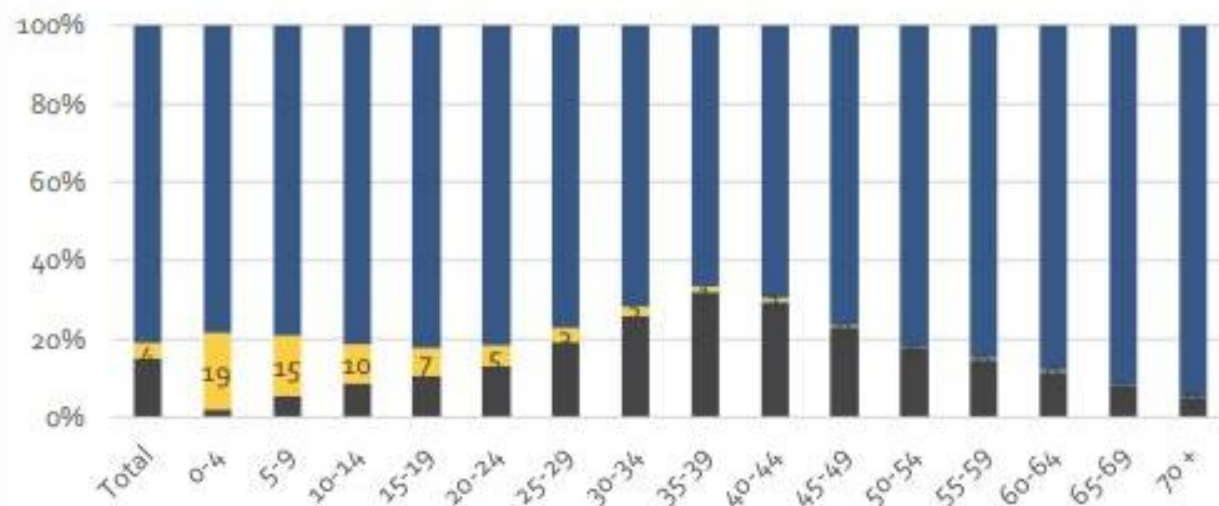
Finland, 2025,

Total population, 5548241, from which 81437 are descendants

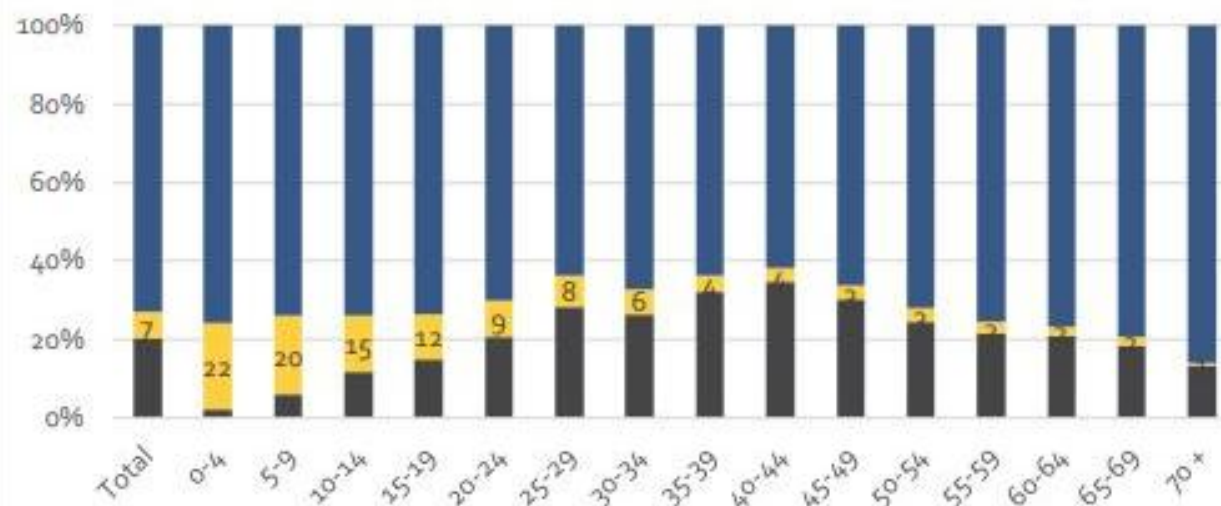
Norway, 2025,

Total population, 5425270, from which 205819 are descendants

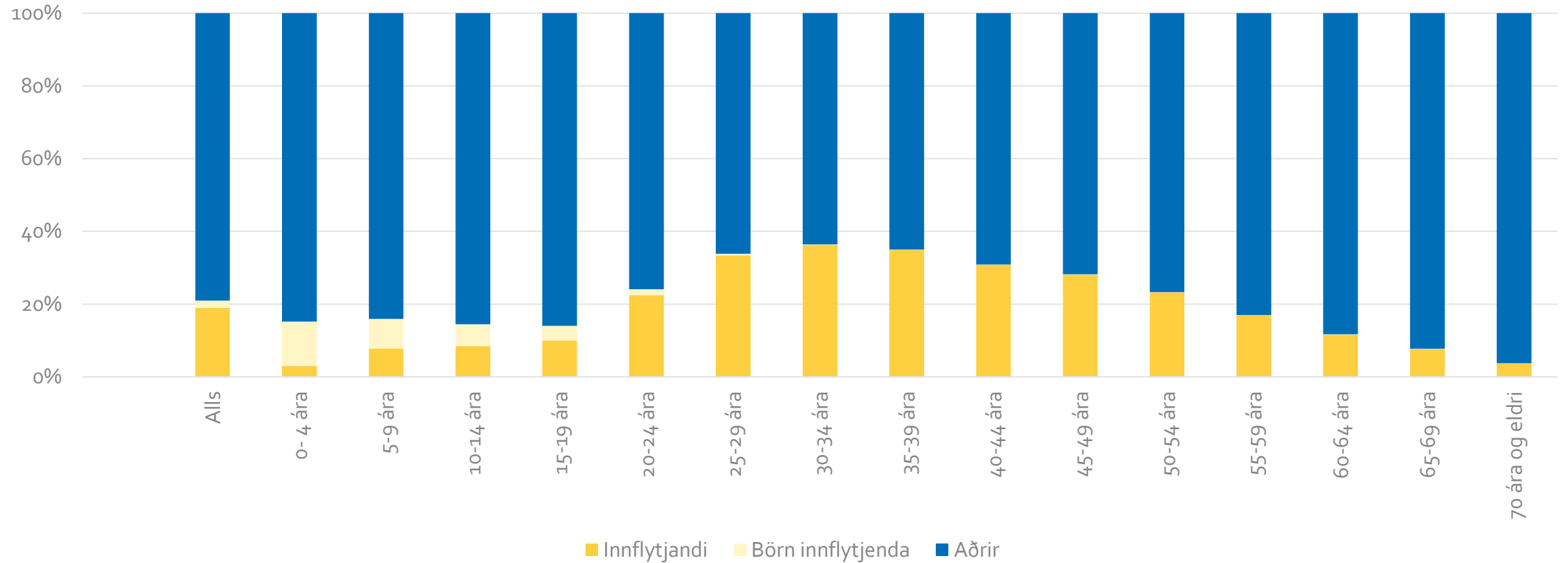
Sweden, 2025,

Total population, 10587754, from which 710639 are descendants

Ísland, 2025

Íbúafjöldi alls: 389.444, þar af 73.795 innflytjendur og 7.839 börn innflytjenda

Heimild: Hagstofa Íslands, 2025

Takk fyrir

Hjordis.Gudmundsdottir@nordregio.org

